

EIS-nieuws

Even voorstellen: Wilson Westdijk

Ik ben Wilson Westdijk. Ik loop inmiddels met veel plezier al een paar maanden stage bij EIS. Voor mijn studie Bos- en Natuurbeheer in Wageningen moest ik de keuze maken tussen nog meer vakken volgen of stage lopen. De keuze tussen nog meer theoretische vakken of een kijkje nemen in de praktijk

was snel gemaakt. Ik was al een tijdje vrij actief met insecten bezig, voornamelijk bijen. Daarom was EIS een logische keuze. Omdat ik in de Hoeksche Waard woon, heb ik contact gezocht met Linde Slikboer om stage te lopen binnen het dijkenproject in de zuidwestelijke delta. Ik onderzoek op dijken op de Zuid-Hollandse en Zeeuwse eilanden welke soorten slakken, mieren en angeldragende wespen er leven. Er zijn enorme verschillen tussen dijken zoals de bodemsoort en beheer en daaruit volgend natuurlijk veel verschillen in vegetatie. Het is heel interessant om te zien hoe verschillend alle dijken zijn en hoe dat zich vertaalt naar welke soorten er zitten. Het veldwerk voor de slakken heb ik al afgerond en dat heeft leuke waarnemingen opgeleverd, hoewel geen spectaculaire soorten. Ik ben nog druk bezig met het veldwerk voor de wespen en mieren en ik ben heel benieuwd wat ik allemaal ga vinden. Er zijn van beide soortgroepen weinig waarnemingen in deze regio, dus eigenlijk is alles wat ik vind interessant.

Insect van het Jaar

Taxon Foundation organiseerde in 2022 voor het eerst een verkiezing van het Insect van het Jaar, in samenwerking met de Nederlandse Entomologische Vereniging en EIS Kenniscentrum Insecten. De organisatie had gekozen voor minder bekende, maar wel heel bijzondere kleine beestjes. Elke soort werd geadopteerd door een bekende Nederlander. De keuze bestond uit zanddakje (een schietmot) (Sheila Sitalsing), veenmol

Insect van het Jaar 2022: de waterschorpioen (foto Roy Kleukers).

(Willemijn Veenhoven), waterschorpioen (Pieter Derks), kikkerbillenbijter (een steekmug) (Asha ten Broeke) en groot schrijvertje (Peter Middendorp).

Pieter Derks gaf ruim aandacht aan de waterschorpioen tijdens een miniconference in het tv-programma van Arjan Lubach. Hiermee stak de waterschorpioen de veenmol voorbij en werd met ruime voorsprong winnaar. Al met al leverde de actie veel publiciteit op voor de kleine beestjes.

Roy Kleukers

Insect van de week

De serie Insect van de Week loopt sinds medio 2020 op de sociale media van EIS. Elke week wordt een bijzonder insect of andere ongewervelde voorgesteld met een korte video en begeleidende tekst. Inmiddels zijn we ruim 100 afleveringen verder. Als nummer 100 kozen we voor de gewone vlinderdoder *Lestica subterranea*. Deze bijzondere graafwesp vangt vlinders. Zo profiteert ze van de massale vlucht van de groene eikenbladrollers. De vlinders worden verlamd in de nestgang gelegd als voedsel voor de larve. Alle afleveringen zijn ook terug te kijken op het Youtube-kanaal van EIS.

Roy Kleukers

De muurrouwzwever was Insect van de Week nummer 102 (foto Pieter van Breugel).

Beschermingsplan stronkmier

De stronkmier *Formica truncorum* is een zeldzame en bedreigde bosmiersoort in Nederland, die alleen bij Ommen voorkomt. Daar leeft ze in bosranden en open bossen. De afgelopen jaren is geprobeerd om de verspreiding van de nesten in het gebied in kaart te brengen en dit is nu samengevat in een beschermingsplan. Uit kennis over de historische verspreiding en de huidige inventarisatie ontstaat het beeld dat het areaal van de stronkmier inkrimpt. Alleen in het zuidelijke deel van het areaal zijn enkele nieuwe nesten ontdekt. Het huidige aantal nesten komt waarschijnlijk niet boven de 150 uit. In de bossen van

Ommen vinden veel boswerkzaamheden plaats en als de precieze locaties van de nesten bekend zijn kunnen deze ontzien worden. Met name intensief beheer van de bos- en heidegebieden en het groot-schalige 'herstelbeheer' naar grotere heide- en stuifzandoppervlaktes maken terreinen voor lange tijd ongeschikt als leefgebied; dit geldt voor heel veel (bodem)insecten.

Bij het beheer van het gebied kan op verschillende manieren rekening gehouden worden met de soort, waarbij steeds extensief en kleinschalig werken van belang is. In de bossen waar hout wordt geoogst is het voor de stronkmier beter om kleinschalig en in grillige vormen te werken en vooral de bodem zo min mogelijk te verstoren. Voorafgaande aan de werkzaamheden is het van belang de nesten te markeren om te voorkomen dat ze worden vernietigd. Aan te bevelen is om bij het terugzetten van bosranden in heidegebieden de geruimde opslag niet meer in de bosranden te deponeren, omdat hierdoor het optimale leefgebied wordt aangetast. De stronkmier zou profiteren van het instellen van bosreservaten in gemengde of naaldbossen, zodat daar de bodem niet wordt verstoord en op de lange termijn vanzelf structuur in het bos ontstaat.

Monitoring van de stronkmier blijft belangrijk om de veranderingen in de verspreiding te volgen en steeds vóór werkzaamheden de locaties van nesten vast te leggen, zodat die (inclusief de omgeving) ontzien kunnen worden. Dit werk gebeurt in de meeste bossen al wel (omdat er wordt gewerkt met de Gedragscode Bosbeheer waarbij nesten van alle bosmiersoorten ontzien moeten worden), maar aangezien de stronkmier soms lastiger te vinden is dan de andere bosmiersoorten, wordt de komende tijd geprobeerd om een (lokale) groep natuurvrijwilligers te formeren die de stronkmier bij Ommen in de gaten kan blijven houden. Wie daarmee wil helpen, en liefst ook in de regio woont, kan zich aanmelden.

Jinze Noordijk, André van Loon & Peter Boer

Stadsoases

Steeds meer gemeenten willen aan de slag met insectenbevordering, ecologisch besef en natuurbeleving in het stedelijke gebied, maar veel concrete methoden zijn nog niet voorhanden. Het bedrijf Nature Nomads heeft daarom het concept 'Stadsoase' geïntroduceerd waarbij op relatief kleine schaal superleefgebiedjes voor insecten worden aangelegd. De manier van aanleg en het benodigde onderhoud worden nu ontwikkeld in samenwerking met verschillende soortenorganisaties en de toekomstige monitoring en ander onderzoek zal gebeuren door het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO) en Aeres Hogeschool.

Stadsoases hebben een beplanting met soorten waarop bewezen veel insecten voorkomen en die past bij de regio en bodemtype, bieden veel structuur en gradiënten en herbergen belangrijke minbiotopen. Naast het bevorderen van insecten *an sich* is een ander belangrijk doel om de bewoners er actief bij te betrekken en kennis over insecten te laten opdoen in hun directe omgeving. Hulp bij de aanleg en het onderhoud, informatieverstrekking, excursies en burgerwetenschap zijn dan ook zaken die bij de Stadsoases horen.

EIS leverde kennis aan uit de plant-dierrelatiedatabases om goede insectenplanten te selecteren en hielp bij de plannen voor een optimale aanleg van de eerste Stadsoase in Zaandam. Gehoopt wordt dat het concept zijn weg vindt naar vele gemeenten. Wie geïnteresseerd is hierin kan contact opnemen met EIS.

Jinze Noordijk

Telling rivierrombout

De eerste helft van de zomer is de tijd van de rivierrombout. Je kunt ze het best vinden wanneer ze uitsluipen op de strandjes van onze grote rivieren, want daarna vliegen ze weg en ziet niemand ze meer. Ze laten alleen hun larvenhuidje achter. Omdat we graag willen weten hoe het gaat met deze bijzondere soort, willen we waarnemers vragen om een zogenaamde kwartiertelling te doen van de huidjes. Hoe? Zie daarvoor Vlinderstichting.nl/riviersluptelling.

Daan Drukker

Net uitgeslopen rivierrombout op het huidje (foto Daan Drukker).

Nederlandse Faunistische Mededelingen

NFM 58 bevat een mooie serie artikelen. Meteen valt het stuk over de kameelhalsvliegen op. Het is voor het eerst dat er een overzicht over deze aantrekkelijke groep gepubliceerd wordt. Verder een grote variatie aan onderwerpen, van een landnemer-tijn en watervlo tot de zuidelijke sikkelsprinkhaan en diverse nieuwe kevers, bijen en vliegen, waaronder de fraaie maanwespvlieg. Bijzonder is ook de melding van de zeevogelteeke *Ixodes uriae*, die aangetroffen werd op een dode zeekoet op het strand bij Katwijk.

Om de drempel te verlagen om nieuwe soorten te publiceren stimuleren we het gebruik van de rubriek Waarnemingen en mededelingen. De redactie kan hier ook in ondersteunen.

De artikelen van NFM van twee jaar en ouder zijn als pdf te downloaden van Natuurtijdschriften.nl. Onlangs werd besloten dat ook nieuwe publicaties meteen beschikbaar gemaakt zullen worden. Dit zal in de loop van 2022 worden gerealiseerd.

- 1 D. Drukker, A. Kruithof, T. Fernhout & W. Hogenes – De Nederlandse kameelhalsvliegen (Raphidioptera)
- 17 S.A. de Waart – Eerste waarneming van een landsnoerworm in Nederland: *Argonemertes dendyi* (Nemertea)
- 23 F.L.A. Brekelmans, R.P.W.M. Voesten, B. Odé, A. Jacobs & K. Lock – De zuidelijke sikkelsprinkhaan *Phaneroptera nana* nieuw voor Nederland en België (Orthoptera)
- 33 R. Buesink – De schijnboktor *Nacertes carniolica* nieuw voor de Nederlandse fauna (Coleoptera: Oedemeridae)
- 41 E. de Bree & T. Kompier – Een bijzondere vondst: de maanwespvlieg *Temnostoma meridionale* in Nederland (Diptera: Syrphidae)
- 47 Th. Zeegers, B. Boon, F. Walraven & B. Oving – Het oostelijk verfdrupje *Oxycera meigenii*, een nieuwe wapenvlieg voor Nederland (Diptera: Stratiomyidae)

- 53 Th. Zeegers, E. de Bree, D.A. Fachin & M. Hauser – First record of the soldier fly genus *Merosargus* from the Palearctic region (Diptera: Stratiomyidae)
- 59 K. Goudsmits & J.T. Smit – De gegolfde maskerbij *Hylaeus sinuatus* nieuw voor Nederland (Hymenoptera: Colletidae)
- 65 B. de Boer & W. Langbroek – Bijzondere watermijten in Noord-Holland in 2020 en 2021 (Acari: Hydrachnidia)
- 83 M. Soesbergen & D. Jonker – De watervlo *Eubosmina berlinensis* nieuw voor de Nederlandse fauna (Crustacea: Branchiopoda: Cladocera)

Waarnemingen en mededelingen

- 91 W. Langbroek, G. Twigt & H.J.W.M. Cremers – De zeevogelteeke *Ixodes uriae* nieuw voor Nederland, op het strand van Katwijk (Arachnida: Ixodidae)
- 94 K. Verhoogt – *Drasterius bimaculatus*, een toevoeging aan de Nederlandse kniptorrenfauna (Coleoptera: Elateridae)

Roy Kleukers

Entomologische Tabellen

Na het verschijnen van het deel over de slakkendoders van de hand van Aat Barendregt wordt nu gewerkt aan ET's over schietmotten, haften en plooiwielwespen. Daarnaast zijn er nog enkele andere manuscripten in verschillende staat van ontwikkeling.

Roy Kleukers

Journal van Syrphidae

Een uitnodiging om artikelen aan te leveren voor publicatie in een dit jaar opgericht tijdschrift, gespecialiseerd in Syrphidae (Diptera). Het tijdschrift Journal van Syrphidae (www.syrphidaeintrees.com) is onderdeel van de Syrphidae Foundation en een volledig gratis elektronisch tijdschrift. De focus is zeer divers en behelst eigenlijk alle aspecten van de zweefvliegenstudie wereldwijd. De artikelen, in het Engels, worden doorlopend gepubliceerd en elk artikel vormt dus zijn eigen volume. Er wordt per artikel een uniek DOI-nummer gegenereerd en als dat nodig is ook bij Zoobank geregistreerd om te voldoen aan de regels van de ICZN. De publicaties worden op de website van zweefvliegen in de boom geplaatst en via www.crossref.org wordt de archivering gegarandeerd. Voor meer informatie, of alvast een donatie, ga dan naar de website of stuur een mail aan infojvs@syrphidaeintrees.com.

Jeroen van Steenis (namens de redactie)

Alle soorten tellen mee

Door een bijdrage van de PostcodeLoterij heeft de samenwerking van soortenorganisaties binnen SoortenNL een enorme impuls gekregen. Het project Alle soorten tellen mee loopt van begin 2020 tot begin 2023. In teams wordt gewerkt aan diverse onderwerpen: Onderzoek, Provincies, Vrijwilligers en Communicatie.

Meet-up Basiskwaliteit op 23 mei (foto SoortenNL).

Enkele zichtbare producten van het project zijn de populaire online Cursus Veldbiologie, symposia over actuele onderwerpen (Basiskwaliteit, Verdroging) en bijdragen in de media over bijvoorbeeld het stikstofdebat. Minder zichtbaar, maar daarom niet minder belangrijk, wordt duidelijk dat de medewerkers van verschillende organisaties elkaar beter kunnen vinden en er nieuwe samenwerkingsverbanden ontstaan.

Dit alles komt samen in de geheel vernieuwde website SoortenNL.nl, met fraai nieuw logo en huisstijl. Met dank aan de PostcodeLoterij wordt SoortenNL steeds hechter en kan het steeds beter haar maatschappelijke rol vervullen. Niet alleen de ondersteuning van natuurwaarnemers, maar ook kennis inbrengen voor beleid en beheer. Met de uitdagingen op het gebied van stikstof, klimaat en landbouwtransitie kunnen we daar een belangrijke bijdrage aan leveren.

Roy Kleukers

Met z'n allen Plantengallen!

Vanwege corona gaat het gallenproject nog een jaartje extra door, en het gallenseizoen is inmiddels volop bezig! Begin juni was er een excursie bij Eys bij de Piepert in Zuid-Limburg. Er werden onder gezellige omstandigheden weer vele bijzondere vondsten gedaan, zoals de typisch Zuid-Limburgse kardinaalsmutsmijt of de zeer zeldzame knoopkruidmijt (op grote centaurie). De komende tijd volgen er nog meer excursies, ook wat meer centraal in het land. Op 30 juli gaan we naar de Plantage Willem III (ook zeer geschikt voor beginners) en op 3 september naar de Gelderse Poort voor het 5000-soortenjaar. Meer weten? Schrijf je dan in voor de nieuwsbrief op de werkgroeps pagina (www.eis-nederland.nl/werkgroepen/gallen).

Daan Drukker

Rode erwtengalwesp (foto Daan Drukker).

